

Any I

Castelló d'Empúries, Nadal del 1934

N.º 6

PORTANTVEU DELS «ESPLAIS»

El nostre Nadal

Per Nadal, diu l'adagi català, cada ovella al seu corral, però enguany n'hi mancaran moltes d'ovelles a llur corral, car la carnada que ha fet el llop famolenc de la, en mala hora anomenada revolució d'octubre, ha sigut ferotge. Tanta pòlvora cremada, tanta dinamita inflamada, tantes bombes esclatades, tanta joventut enfellonida, si n'han llevat de vides, quants innocents afusellats, quantes víctimes inmolades, quantes llars sense el seu pare, quants bressols sense la mare, quants orfes i infants mutilats, miréu si en mancaran d'ovelles a llur corral...! Quin Nadal més trist per a molta gent!

¿Qui sap companys si també podrà dir-se un dia d'algun de nosaltres que manca a la seva llar? Qui sap si aquella mare que vos venera, aquell pare que tant gaudeix en vostra presència, haurà de plorar un dia, un Nadal tal volta la vostra absència?

És plena d'exars la nostra vida, ningú pot assegurar que un altre dia haguem de repetir, qui ho haguera dit mai, era dels Esplais.

¿En voleu un de full de la vida d'aquesta mena? ¿Voleu una pàgina viscuda? Aquí va: Es desenrotlla en un dels masos de la nostra rodalia, el protagonista és un noi de 18 anys aillu-

nyat de casa seva per consells d'amics pervertits, busca llibertat, plaers, diners. Personatges una mare cristiana, un pare més donat als negocis que a la família, època l'any 1917.

Fou en un cap-vespre, mentre les campanes alegroies anunciaven la festa de l'endemà, que un jove llogat de mosso en un mas feia via per una carretera fonda i fangosa muntat en un carro molt carregat, anava abstret, pensatiu i en actitud força trista quan tot d'una agafat el peu en una roda és llançat fora del carro i resta estès a la vora de la carretera llençant horribles crits i blasfèmies que són oïdes de la gent del mas que corre al lloc de l'accident. Tot seguit correu... un sacerdot... el metge... un Viàtic a correu... trists comentaris per la vila... poques hores de vida per aquell jove que les aprofita per fer les paus amb Déu i demanar en la buidor perdó a la mare que ni veu ni pot abraçar, morint lluny d'ella i sense el seu conhort.

L'endemà dia de gran festa, és Nadal, en una llar hi manca l'ovella esgarriada presa pel llop en forma de mort i mort tràgica, un pare es desespera perquè no sap qui serà el seu continuador en la vida del negoci en bona hora adelantat, una mare plora amargament el fill ja enterrat perdut per a sempre, la llar resta despullada d'alegria, la joventut comenta el fet amb l'esglai al cor, qui ho havia de dir tan bon company que semblava.

Encara avui els pares resten plorant el seu únic fill, pels masos n'hi han passat molts d'altres de mossos, un d'ells fa lliga amb nosaltres, el seu Nadal és alegre, joguiner, festiu, plé de joventut, tot li somriu. Aquest és el Nadal d'un bon Esplaita, aquest serà sempre el nostre Nadal si orientem la vida vers un ideal noble i creient.

UN DE LA COLLA.

DEL PASSAT

Aventures de "D. Ernesto"

De l'Ernest, d'aquell bordegassot rural, amb la bossa dels llibres penjada a l'espatlla, en bandolera, que tenia l'habilitat de tocar-se amb el dit la nineta de l'ull sense llagrimejar gens

ni mica, ja no en restava res, era a la ciutat i ja era «Dn. Ernesto».

Va obrir-se pas sacrificant ho tot, fins lo millor de la seva joventut, tot per l'estudi metòdic, sí, però ferm i constant, per arribar a ésser útil a la societat humana, dins la qual, ocupava un lloc preeminent, respectat de tothom, venerat i estimat pel seu bon cor, per tots els que el tractàvem dins l'intimitat.

Però ¡fillets de Déu, Esplaistes, quina poca memòria tenia, i quines ensopegades li causaven les seves distraccions!.. Jo, que res tinc de sacerdot, al rebre una lletra seva, em solia trobar enlairat a la dignitat de tal, en veure-la encapçalada amb un seriós «Reverend Mossèn»... No podia escriure dues cartes, simultàneament, a dues persones distintes, sense que a l'una, li enviés la de l'altre, canviant els sobres. Mantes vegades havia rabiats claus i ganxos, perquè no li contestaven una carta que li convenia, i vuit dies després, es trobava en qualsevol butxaca, aquella lletra, que encara havia de lliurar-la al correu.

En les reunions familiars, era cosa habitual en ell, presentar un amic com a germà, i a un nebot com a cunyat.

En certa ocasió, es trobava estíuejant a casa d'una família amiga seva, en l'avinentesa de que tenien la minyona de servei malalta. Els dos marrecs que tenien, absorbien moltes atencions de la seva mare; i aquesta senyora, per tal de fer agradable l'estada en la casa a «Don Ernesto», feia filigranes culinàries, i es desfeia combinant monuments gastronòmics, lo més templeadors i apetitosos. El senyor, per tal de complaure al bon hoste, al bon amic, deixava tots els seus afers, per a satisfer-lo: «Don Ernesto», li va demanar un dia que l'acompanyés a casa d'un músic amic seu, on devia cumplir una diligència. Estaven en una cantonada, esperant que passés el tramvia que devia conduir-los. Qui va passar, amb el seu auto, fou el músic, que aturant-se per a saludar-lo, obre la porta, «Don Ernesto» es fica a dintre, emprenen la carrera, i el senyor, badoquejant, es quedà al cantó del carrer, palplantat, mirant la lluna. Tres mesos després, des de casa seva, preguntava, que, «com seguien els nens».

A voltes baixàvem per la Rambla de Catalunya, dos amics més, amb ell, li venia un estornut, es treia el mocador, hi trobava un nus, que li recordava havia d'efectuar alguna compra,

ens demanava l'esperéssim un moment, que desseguida sortiria de l'establiment del davant, on l'efectuaria, i no el vèiem més, per què distret, se'n anava per les seves, ¿quantes vegades ens hi havia plantat esperant-lo?

Altra fatalitat tenia, la de deixar-se els bastons per tot arreu on es ficava. No podia ploure sense que li costés la pèrdua d'un paraigües.

Per tal de què les pluges no li sortissin tan cares, va combinar el cordó del paraigües, amb una espècie de vaga escorredora, per on passava la mà, i així, vulgues o no, el malhaurat paraigües, arrossegat, o de bon grat, tornava infaliblement a casa seva.

Era un divendres de quaresma, i dia 13, i plovia a regadoredes: en voleu més?, sí: s'havia atipat de bledes, i bacallà amb prunes i pinyons.

Es trobava de visita, ¿què dic? de *soirée*, en una casa de les que hi llueixen armadures, llances, escuts a les portes, i en l'arxiu hi guarden rancis i arrugats pergamins. Com podeu suposar, gentils Esplaistes, regia encara en la casa el cerimonial vuitcentista. S'hi aplegava allà, lo bo i millor de lo més escollit i selecte. Però, res, aquest dia, per fatalitat, només eren 13. Es feia música: Schubert, Beethoven, Liszt, Straus hi deien la seva. Es recitaven versos tristos de Becquer: i romàntics de Campoamor. Es cantava: la filla de la casa, *Merceditas*, era un *primor* cantant l'imprescindible «Ave Maria» de Gounod, «Si mis versos tuvieran alas» i sobre tot, allò de, «Juré por su honor —callar y sufrir— con llanto de amor... ¡Ai pobre «Don Ernesto! ¡no en feia poca d'estona que callava i sufria! ¡i com es cargolava i recargolava de mal de ventre enxufat dins d'aque'l *sillón* encoixinat del segle XVII

(Continuarà)

ESPORTIVES

FUTBOL

ESPLAIS F. C., 1

VILADEMAT, 0

Començà el partit amb un bon tren per part dels forasters, que als pocs minuts posaren en perill la porta d'en Jané; però

desseguida la tècnica dels nostres mitjos i defenses s'imposà i començaren a dominar els esplaistes que tingueren ocasió de marcar, mes la tripleta central no s'entenia i arribàrem al descans amb l'empat a 0. Després d'un curt esplai es tornà a reprendre el joc i com si haguessin rebut una injecció de vida els nostres interiors i davanter centre, comencen a posar en pràctica el joc, que en mantes ocasions he sentit a l'entrenador que els hi recomana, això és: el pas curt i ras principalment quan es troben damunt la ratlla dels defenses. Han passat cinc minuts d'aquesta segona part i els nostres ja han marcat un gol, després de tres o quatre passes entre interiors i davanter centre i que aquest bat el porter d'una manera admirable.

Cal notar que els jugadors del Vilademat es refien de la seva corpulència. Un defensa fa una entrada del tot descarada al nostre davanter centre i aquest sense fer cas del xiulet de l'àrbitre, que ja havia castigat la falta, donà un cop de puny al seu contrari, i l'àrbitre, fidel complidor del reglament, l'expulsà del camp.

Censurem la conducta del davanter nostre Sr. Gil, que portat per el geni no va obrar com un bon esportman. No és qui un jugador per anar a la baralla, és una cosa que rebaixa un equip, a l'ensem que demostra poca cultura; els perjudicats nosaltres doncs ja els de Vilademat havien perdut la moral i sens dubte l'escore hauria dit molt a favor nostre.

Continuà el partit i tot i amb deu jugadors el domini dels Esplais fou fins al final i els de Vilademat en sortiren com pogueren llançant pilotes d'ací d'allà i tirant cosses a tort i a dret (que l'àrbitre no castigà prou). Fora del davanter centre Surroca i una mica el mig centre Frigola, els altres només feien com els toros de dret al bulto, sense el més petit coneixement de joc.

I va un prec als nostres jugadors. No protesteu mai del fall de l'àrbitre, l'únic que té facultat per això és el capità de team. I vagi la nostra felicitació per la major part dels nostres jugadors que es porten en el camp de joc com uns vertaders atletes, això és disciplinats i cultes, i que no vull anomenar doncs el públic ja coneix i en fa molts elogis.

Els nostres compliren cada ú al seu lloc si bé alguns faltats

de compenetració amb els companys. Del Vilademat, fora del davanter centre i mig centre, com he dit abans, no saben què és fútbol, però sí una cursa de braus. L'àrbitre, indecís en alguns moments, en general bé i sobretot imparcial.

Equips: Esplais: Jané; Arnau, Moner; Giralt, Buscarons, Puig; Capella, Augé, Gil, Sinyol, Planas.—Vilademat: Barris; Planas I, Ferrer; Arnai, Frigola, Ros; Planas II, Tano, Surroca, Oliva, Sagas.

HANDS.

DEL PRESENT

El meu oasi

Jo no sóc de Castelló; ni tan sols de la «plana riallera». En mig de gegantines muntanyes, vaig veure la primera llum. I això no obstant, poques persones hi hauria, d'entre tots els habitants de la comtal vila, que esperin l'aparició de L'ESPIGA, aquest simpàtic portantveu de tota mena d'esplais castellanins, amb l'impaciència i afició amb què jo espero la seva arribada.

Llegeixo amb gust i veritable fruïció cada un dels seus articles: tots ells encertadíssims i de bona literatura; em corren les hores rumiant els passatenips, que no aconseguixo resoldre totalment: quan no és el problema és l'aforisme que no em respon. I finalment fins repasso els anuncis que em parlen, alguns d'ells, d'antigues amistats. I és que L'ESPIGA, en mig de l'aldarull de la gran urb, en el viure vertiginós a què ens arrossega la vida moderna, ve a ésser, per a mi, un quietós oasi, on hi respiro aires sanitosos de tramuntana i on hi escolto el remoreig suau de les aigües que jugant s'escolen enllà de la Muga. I mentre la meua imaginació, emportada per ambdues corrents, es gronxa, corre, vola entusiasmada, va dient-me tot baixet: «Poble que educa el seu jovent, on la juventut no hi mal parla... Quin poble deu ésser! Si en cada població hi hagués una Espiga, quina collita per la nostra pàtria!»

Enhorabona, jovent de Castelló! jo vos felicito de bon cor. Vosaltres heveu llençat la primera sement: ella ha crescut amb

ufana en mig de l'aprobació i els elogis de totes les persones que pensem alt i sentim fondo. A vosaltres doncs, joves castellanins, vos toca no defallir en la tasca començada; a vosaltres vos toca conrear les bones llavors, fer-les fructificar abundantment i escampar-les arreu de la nostra terra, i llavors que gran, que sana amb sos ideals, que floreixent i esplèndida, véurem a la nostra Catalunya!

ROSELLA.

Barcelona, 5-XII-34.

Estreno de "El Bruel de Castelló"

Amb una remarcada nerviositat per part de l'autor i actors fou posada en escena el propassat 16 de desembre l'obra dramàtica de costums i tradicions castellanines amb el nom d'«El Bruel de Castelló» d'un ambient casolà i teixida damunt una tradició casellanina que enquadra en una pàgina històrica de la nostra comtal vila. El nombrós i escullit públic que omplena la sala-teatre dels Esplais esperonà encara més l'intensa emoció dels actors que no la podien aguantar ja per més temps, fins que aixecat el teló un silenci sepulcral els digué que havia començat llur comès, millor diré llur èxit, car ja en les primeres escenes un xardorós aplaudiment els manifestà clarament que l'obra era del gust del públic i que llurs intèrpretes la vivien. Nous aplaudiments, entusiasme creixent, intensa emoció, un devassall d'enhorabones plouen en finalitzar quiscun dels actes, en mig dels vestidors i en l'enrenou del canvi de decoracions, fins que al finalitzar l'obra i a precés del públic actors i autor són cridats al prosceni per a recullir del públic aquell munt d'aplaudiments.

L'èxit fou del conjunt i per això no cal esmentar noms; la glòria és dels «Esplais» que compta, fins avui per èxits totes llurs actuacions. Joventut, entusiasme, amor, companyerisme, fe en si mateix, i confiança en la direcció, són els factors que solament poden assolir tantes victòries. Esplaiestes, avant que la vila vos admira i la glòria vos somriu.

UN DE LA COLLA.

NOVES

En el Certamen celebrat el dia 8 a la nostra vila, han obtingut valuosos premis els nostres Esplaistes, que gairebé coparen els temes, com ho demostra la següent llista dels premiats: Miquel Moner, Joan Puig, Joan Mundet, Josep Alnà, Lluís i Pere Buscarons, Albert i Jaume Compte, Josep Calvet, Joan Casadevall, Sebastià Saló Bonavia; i les Protectores, Margarida Gelabert, Francesca Reigt, Consol Puig, Elena Planas i Concepció Farreró. Per a tots una coral enhorabona i els preguem trametin llurs treballs a la nostra Redacció, que anirem publicant, per tal de donar a conèixer llurs habilitats en l'art de la ploma.

El dijous dia 13, festa de Santa Llúcia, patrona de les modistes, com tots els anys, es celebrà amb molta animació la festa, en l'Hospital de la Vila, dedicat a l'esmentada Santa. Com tots els anys resultà insuficient la capella per acollir la gran gentada que s'hi recull.

El diumenge dia 16, s'estrenà amb tot l'èxit esperat, el drama en vers i de costums castellanines, titulat «El Bruel de Castelló». Foren ben merescuts els elogis que féu el públic, tant del decorat com de l'interpretació de l'obra. Pròximament en farem un extracte.

Ja tornem als robatoris: El proppassat dijous foren robats, al cor de la nit, els conills de l'Hospital Duran, burlant fins la vigilància de la Religiosa que vetlla. ¡Robar als pobres i malalts!

Tenim esment que els nostres Esplaistes treballen activament per tal d'organitzar una gran cavalcada per la diada dels Reis i un important concurs de fanalets per a la quitxalla. Això és fer quelcom en profit dels infants i per a continuar les tradicions del nostre poble.

ESQUITXOS

Fem avinent al Sr. President de l'equip futbolístic de Vilademat, que jugà diumenge dia 9, al nostre camp, que faci esment als jugadors, el linesmen, i bona part dels acompanyants que hem fet una regular compra de calçetes de boca per tal que quan tornin no ens empastifin d'una manera tan brutal el camp d'esports.

A n'aquell home tan gros i talós li comprarem un ganivet de sucre pel *desafio* que demanava, un reglament de fútbol, una *urbanidad* i més a més l'obsequiarem amb una *taça* de tila que li amansirà els nervis.

Tots els equips que vulguin sembrar herba al seu camp i vulguin abonar-la primer, que juguin un partit amb el Vilademat.

Srs. subscriptors de L'ESPIGA, no frisseu pel pagament de la vostra subscripció durant aquest primer trimestre, doncs ja fa dies que el corredor té els rebuts extesos, solament manca que es decideixi a passar-los, jo compto que a hores d'ara ja ha començat.

Algun Esplaista ha restat molt desil·lusionat perquè en el Certamen, en altre lloc esmentat no li han premiat el seu treball. Serà en altra fosca, que diuen els pescadors.

El dia de Santa Eulàlia, festa major de Vilanova de la Muga, al cap vespre, un fort ruixat acompanyà, encar que molt inoportunament, als que retornaven de la festa que arribaren fets uns ànecs.

Els qui envieu solucions, feu-ho més prompte car moltes voltes les rebem quan l'original ja és a l'impremta i naturalment que resenyar-les quan ja han sortit les solucions en el número corrent no fa guerrer. Compteu que teniu temps fins el divendres següent al dia en què surt el número corresponent del Periòdic.

Són víctimes d'aquest retard les solucions enviades per

Joan Reigt, Pere Font i Joan Casadevall i això que gairebé totes són exactes.

A les modistetes de la nostra vila, tant negres com blanques les felicitem per l'interès en obsequiar a liur Patrona, encara que l'obsequi d'un ball de tarda no és gens escaient. Però si la lluida Comunió a l'Hospital, l'alegre brandeix de campanes, la Missa d'onze i la típica funció de la tarda. Veritat modistetes negres que fóreu vosaltres les organitzadores de la part religiosa de la Festa? Aquelles rialles tan ingènues, aquelles arimades converses en passar pels carrers a recollir les almoines ho deien ben clar que la vostra festa era completa. L'enhorabona per l'èxit assolit.

EL PINZELL.

DE L'ESDEVENIDOR ¡J o v e n t u t !

Totes les riqueses de la terra plegades no valen el que val aquesta paraula

I bé, amics. Ja heu pensat com i en què l'heu d'esmerçar aquest tresor incomparable, únic?

Acostumem-nos a mirar-la a fons la vida, a esguardar-la fit a fit, sense covardies, sense temença. Cerquem «la veritat» de la vidal Car solament és la veritat que salva, i és font de Joventut, primavera de la vidal Fem-la florida, gloriosa, fecunda per tal que l'estiu ens porti una ben guanyada plenitud de fruits saborosos.

Si nobles ideals parlen al vostre cor, oh joves amics de Castelló, veniu a donar-nos la mà. Allisteu-vos a la *Federació de Joves Cristians de Catalunya*, quin grup actua ja a la nostra vila.

RAM...

Matí d'hivern

La font cor-gelada
eix matí n'ha restat,
i perla gemada

com fresca rosada
penjava al forat.

Despullats els arbres
que volten la pica,
entelats els vidres
amaguen les penes
d'un nin que somica.

La branca gronxant-ne
de l'arbre mig séc,
de piular s'hi cansa
buscant amb frisança
quelcom amb el béc,
un tendre ocellet
eix matí de tant fret.

ANGEL DE PAU.

LLAPIS ROIG

- ROSELLA.—Molt rebé i molt encertat, envieu-ne d'altres d'impressions, fan tendres i encoratjadores. L'incens sols per a Déu.
- JHON.—El vostre humorisme ens plau, però necessàriament havem de partir l'escrit en dos números. Esperem allò de l'Infern de pedra.
- RAM ..—Ens va be la crida a la joventut, escriviu alguna altra cosa.
- EL BENJAMÍ.—Serà millor lo de les biografies, però esculliu-les amb preferència de gent de casa nostra. Allò dels animals de treball serà per un altre dia.
- GENTIL.—Aquesta quinzena manca el vostre articlet. ¿Que encara dura el tràfec del certamen?
- TARAMBANA.—Aneu enviant passatemps, que són dels que fan pensar, els vostres. Demostreu ésser bon Esplaista amb la vostra lletra tramesa.
- TILIN.—Tot vos ho gasteu per l'èxit d'«El Bruel de Castelló», mireu que L'ESPIGA s'enfadará si calieu gaire temps.
- TARAMBANA.—Haveu de trametre a la Redacció una tarja amb el vostre nom i dessota el seudònim, del contrari no publicariem els vostres treballs.
- ANGEL DE PAU.—El numen no vos manca, però sí el metre i la sintaxis; així, arreglat, pot arribar a passar.

L'ARESTA.

XARADA

Generalment tinc costum
 prendre *tercera* el dilluns,
 en canvi quan em convé
 de tant en tant, prenc *primera segona*
 se'm posa feta una *segona quarta*
 tota la meva família,
 i ja tinc mala *primera quarta*
 quan arriba la vigília.

Això així, no pot durà,
 doncs em donen molta *tercera primera*
 fins àdhuc el meu *primera*
 m'ha fet perdre la xaveta.

Creieu que això ho dic amb *segona*
 doncs sóc un home formal
 encar que vos vinga bé,
 dir-me *total* especial.

PROBLEMES

Un cargol fa cada dia 3 metres
 de camí, 2 avant i 1 enrera.
 ¿Quants dies tardarà per recòrrer una carretera de 7 metres d'amplada?

7 dies

Dugues persones porten una
 quantitat d'ous distinta; si la
 que en porta més en dona 1 a
 la que en porta menys en tin-
 dran iguals, i si la que en porta
 menys en dona 1 a la que en
 en porta més aqueixa en tindrà
 el doble.

¿Quina quantitat en porta l'una
 i l'altra?

TARAMBANA.

TARAMBANA.

LOGOGRIF NUMÈRIC

- 1 2 3 4 5 6 7 8 Comte d'Emp.
- 4 8 1 3 6 5 2 Per Sant Joan
- 4 5 6 1 2 5 Feina de dona
- 4 5 6 7 8 A l'hivern
- 4 3 5 2 Animal
- 4 5 6 En la bicicleta
- 4 6 Nota musical
- 4 Consonant

freds
guera
fregan
freds
fura
fre
re
f

ENDEVINALLA

Pam d'ací, pam d'allà,
 pam que li penja.

Barrell

AFORÍSTIC

Al caigut dóna la ma

FUGA DE VOCALS

amb tots sus amors
amb turigors

amb tots sus amors
amb turigors

JAK.

SOLUCIONS AL NÚMERO PASSAT

Tarja: Josep Samitier.—Ambidextre: Call.—Endevinalla: Camión.—
 Aforistic: A burro gemegador, carregueu-lo sense por.—Problema: 81.—
 Vaga de consonants: No deixis la carretera, per a seguir la dreuera.—
 Conversa: Malgrat.—Jeroglific: Any de neu, any de bé de Déu.

Han enviat solucions: Pere Amiel, 4. Joan Casadevall, 6. Fisoia, tots.
 0., 7. A. C., 5. Geroni, tots.